

• IJslands is sinds de onafhankelijkheid van Denemarken symbool van de natie

Kom niet aan de geliefde IJslandse taal

IJsland viert vandaag de onafhankelijkheid van Denemarken. Mede door de kredietcrisis ligt er weer veel nadruk op de IJslandse identiteit en taal.

reportage

Sjaak van de Groep
Keflavík, Reykjavík

'Ísland er stórusta land í heimi', zoiets als 'IJsland is het meest grote land ter wereld'. Dorrit Moussaieff, de vrouw van de IJslandse president, werd vorig jaar door het hele land uitgelachen na haar grammaticale blunder op tv.

Het IJslandse handbalteam had de zilveren medaille gewonnen tijdens de Olympische Spelen in Peking, en Moussaieff wilde uitdrukken hoe trots ze op IJsland is. Maar in plaats van het juiste woord *stærsta* (grootste) te gebruiken, gebruikte de van oorsprong Israëlische Moussaieff het niet-bestaande woord *stórusta*.

Er kwamen T-shirts in omloop met het woord *stórusta* en ook in reclames op radio en tv werd *stórusta* uitgebuit. Want: kom niet aan de IJslandse taal. Als IJslander en als vreemdeling die in IJsland woont, word je geacht de taal foutloos te beheersen.

In een klaslokaaltje in Keflavík, vijftig kilometer ten westen van de hoofdstad Reykjavík, sloffen wat Polen naar binnen voor hun wekelijkse IJslandse taallessen. Het is een internationaal gebeuren met werkloze arbeiders uit Litouwen, de Filipijnen, Taiwan en Chili.

Barbara Barra (33) komt uit Chili en woont al acht jaar in IJsland. Barra verloor 1 mei haar baan op vliegveld Keflavík. „Op het arbeidsbureau deden ze moeilijk, omdat ik geen goed IJslands sprak. En gisteren werd ik in de winkel gecorrigeerd door een caissière, omdat ik het woord elastiekje verkeerd uitsprak.”

Romas Sarkausis uit Litouwen bevestigt dat door de economische crisis weer meer nadruk ligt op taalbeheersing: „Toen het economisch goed ging en wij timmermannen nodig waren, was het geen probleem als je het IJslands niet beheerste. Je werd gewoon aan het werk gezet. Ze nemen nu liever IJslanders aan.”

Gudlaug Björnsdóttir (48) geeft taallessen aan de vele buitenlanders die de laatste jaren hun geluk kwamen beproeven in IJsland. Björnsdóttir zegt dat de taal heel belangrijk is voor de IJslanders. „In onze onafhankelijkheidsstrijd tegen Denemarken

„IJslanders hebben hun nationaliteit gebaseerd op een gemeenschappelijke taal en het erfgoed van de middeleeuwse literatuur.” FOTO MICHAEL KOOREN, HH

werd onze taal het symbool van een eigen natie. Politici herinneren er vandaag de dag nog aan dat de taal ons verbindt als land. Na de eerste werkdag van de nieuw gekozen leden in het parlement eind april, werden de politici in de krant dan ook beoordeeld op hun taalgebruik en niet op hun inhoud.”

Door de eeuwen heen is de IJslandse taal heel puur gebleven. IJslanders kunnen gemakkelijk oude geschriften uit de twaalfde en dertiende eeuw nog lezen. „IJslanders hebben hun nationaliteit sterk gebaseerd op een gemeenschappelijke taal en het erfgoed van de middeleeuwse literatuur. Deze verhalen gaan over de eerste kolonisten en over hoe de natie is ontstaan”, zegt Kristín Loftsdóttir (40), professor antropologie aan de Universiteit van IJsland. „We zijn een geïsoleerd land, de oude taal zit echt in ons geworteld”, zegt zij.

Op de dag van de IJslandse taal, krijgt een IJslander een prijs als hij op unieke wijze heeft bijgedragen aan de taal, en er is een IJslands taalcomité dat aan taalpurisme doet: nieuwe woorden bedenken en leenwoorden uit andere talen vermijden.

Lára Stefánsdóttir, politicus van de Sociaal-Democratische Alliantie, pakt een woordenboek uit de kast. „Ik heb vroeger veel met computers gewerkt. In dit woordenboek staan alleen IJslandse woorden voor alles wat met computers te maken heeft. Leenwoorden uit andere talen worden uitgebannen. Voor computer bijvoorbeeld hebben wij het woord *tölva* bedacht en een telefoon noemen we een *sími*. Waarom we dit doen? Ach, de taal is echt iets van onszelf. Laatst werd ik op Facebook nog vermaand door een IJslander, omdat ik in het Engels sprak. Waar is je IJslandse tong?, vroeg hij.”

Wordt het trotse IJsland wel lid van de EU?

IJsland behoorde lange tijd toe aan Denemarken. In 1874 gaf Denemarken het vulkaaneiland zelfbeschikking in de vorm van een eigen Grondwet. In de Tweede Wereldoorlog werd Denemarken bezet door nazi-Duitsland.

IJsland maakte handig van de situatie gebruik door de banden te verbreken met het moederland. Op 17 juni 1944 riep IJsland de onafhankelijkheid uit.

De Denen waren niet te spreken over deze stap, maar toch zond de Deense koning een felicitatie naar het IJslandse volk.

In de nadagen van de Tweede Wereldoorlog kwamen de Verenigde Staten naar IJsland. De Amerikanen bouwden de vliegbasis Keflavík en

zouden met troepen aanwezig blijven tot oktober 2006. De Amerikaanse invloeden zijn goed merkbaar op onder meer de televisie: de Amerikaanse programma's domineren.

Door de economische crisis is volgens een recente opiniepeiling 61 procent van de IJslanders voorstander van onderhandelingen met de Europese Unie over toetreding tot de EU.

De IJslandse regering zal waarschijnlijk een aanvraag tot toetreding indienen in december. Afgelopen maandag zei minister-president Jóhanna Sigurdardóttir optimistisch te zijn. Zij verwacht dat IJsland binnen twee of drie jaar lid zal zijn van de EU.